

Viðauki 1

Gögn um laun og launapróun

Kjaratölfræðinefnd byggir umfjöllun sína á sérvinnslu launagagna þar sem tekið er mið af aðferðum og skilgreiningum Hagstofunnar við gerð opinberrar launatölfræði. Sem fyrr miðast þó launabreytingar við grunntímakaup, en launavísitala Hagstofunnar byggir á reglulegu tíma-kaupi. Nefndin birtir sundurliðun eftir samtökum og vinnumörkuðum sem er meira niðurbrot en í opinberri launatölfræði. Þessar áherslur eru í samræmi við það meginhlutverk nefndarinnar að styðja aðila vinnu-markaðarins við undirbúning kjarasamninga og mat á áhrifum þeirra.

Vinnumarkaðnum er skipt í fernt: Almennan markað, ríki, Reykjavíkurborg og önnur sveitarfélög. Niðurstöður eru sýndar fyrir fjögur heildarsamtök launafólks á hverjum þessara markaða; Alþýðusamband Íslands (ASÍ), Bandalag háskólamanna (BHM), BSRB og Kennarasamband Íslands (KÍ). Auk þess eru birtar niðurstöður fyrir þrjá stóra hópa innan ASÍ á almenna markaðnum, þ.e. félagsmenn innan Starfsgreinasambandsins (SGS), Landssambands íslenskra verzlunarmanna (LÍV) og félagsmenn stéttarféлага iðnaðarmanna innan ASÍ (ASÍ-iðnfélög). Hvað iðnaðarmenn innan ASÍ varðar eru samböndin og félögin Samiðn, Raf-iðnaðarsamband Íslands, VM og MATVÍS flokkuð í einn hóp.

Meginviðsemjendur stéttarféлага eru Samtök atvinnulífsins (SA), Samband íslenskra sveitarféлага (Sveitarfélög utan Rvk.), Reykjavíkurborg og fjármála- og efnahagsráðherra fyrir hönd ríkisins (Ríki). Aðildarfélag ASÍ, BSRB, BHM og KÍ gera kjarasamninga við alla fulltrúa launagreiðenda, en vægi þeirra er mjög mismunandi. Í skýrslunni eru ekki birtar upplýsingar um félagsmenn aðildarféлага KÍ á almennum vinnumarkaði, en þeir eru fáir og er ekki að finna í launagögnum Hagstofu Íslands. Þá nær gagnasafnið ekki heldur til sjómanna.

Gögn Hagstofu Íslands ná einnig til félagsmanna stéttarféлага utan heildarsamtaka og launafólks sem stendur utan stéttarféлага. Kjaratölfræðinefnd er skipuð stærstu samningsaðilum vinnumarkaðar sem endurspeglar umfjöllunina. Gögn fyrir alla hópa, einnig þá sem standa utan heildarsamtaka og utan stéttarféлага, eru birt á vef Kjaratölfræði-

nefndar (<https://www.ktn.is/>). Fjallað er um launastig þeirra sem standa utan heildarsamtaka og utan stéttarfélagana en ekki um launaþróun þessara hópa.

Samanburður á launabreytingum nær yfir tímabilið frá mars 2019 til janúar 2022. Fyrri tímunkturinn er mánuðurinn áður en flestir kjarasamningar í samningalotunni tóku gildi. Sá síðari miðast við nýjustu fyrirbyggjandi gögn Hagstofunnar eftir þeirri sundurliðun sem hér er byggð á. Umfjöllun um launastig byggir á meðaltali ársins 2021. Í janúar 2022 var gerð kjarasamninga á yfirstandandi samningstímabili að mestu lokið og voru kjarasamningsbundnar hækkunar launa í janúar 2022 síðustu almennu hækkunar á samningstímabilinu og náðu þær yfir nær allan vinnumarkaðinn. Þó kom til launahækkana vegna hagvaxtarauka í apríl 2022 og verður ekki fjallað nánar um þær hér þar sem þær eru utan þess tímabils sem skýrslan fjallar um.

Samband íslenskra sveitarfélaga samdi við Starfsgreinasambandið, Verkalýðsfélag Akraness og Sjúkraliðafélagið um að kjarasamningar aðila giltu til september 2023 og tengdi launahækkun við áramót 2023 við fyrstu kauptaxtahækkunar almenna markaðarins á nýju samningstímabili þess. Kjarasamningar grunn-, leik- og tónlistarskólakennara við sveitarfélögin (þar með talið Reykjavíkurborg) voru gerðir eftir áramót 2022 og þeir hafa gildistíma til 1. mars 2023. Í þeim eru ákvæði um afturvirkar hækkunar frá janúar 2022. Þær hækkunar eru ekki með í þeim í tölum Hagstofunnar sem niðurstöður þessarar skýrslu byggja á. Enn er ósamið við stjórnendur í leik- og grunnskólum.

Hugtakið regluleg laun fullvinnandi er notað til að sýna meðaltal launastigs á árinu 2021 eftir heildarsamtökum og mörkuðum. Kjaratölfræðinefnd ákvað að byggja umfjöllun um heildarlaun á heilu ári til þess að draga úr áhrifum ýmiss konar sveiflna, s.s. árstíðabundinnar yfirvinnu og ýmissa aukagreiðslna.

Viðauki 2

Skilgreining helstu launa- og tekjuhugtaka

Fullvinnandi er sá sem fær greidd laun fyrir vinnustundir (þ.e. fyrir dagvinnu og vaktavinnu) sem eru a.m.k. 90% af mánaðarlegri dagvinnuskyldu. Einstaklingur sem ekki nær 90% lágmarkinu telst vera í hluta-starfi. Dagvinnuskylda getur verið mismunandi eftir kjarasamningum.

Grunnlaun eru greidd dagvinnulaun fyrir umsaminn vinnutíma án launaauka. Grunntímakaup eru dagvinnulaun á hverja greidda stund, án launaauka.

Í þeim tilfellum sem launafólk hefur gert fastlaunasamninga eru öll greidd laun færð sem grunnlaun í launakerfum, þar sem ekki er haldið utan um yfirvinnugreiðslur eða aðrar launagreiðslur í slíkum samningum. Fastlaunasamningar finnast í öllum starfsstéttum en eru algengastir hjá stjórnendum og sérfræðingum.

Hugtakið **Launaauki** er ný skilgreining Kjaratölfræðinefndar á ýmsum álagsgreiðslum og bónusum sem gerðir eru upp á hverju útborgunartímabili, oftast mánaðarlega. Vaktaálag og afkastahvetjandi bónusar eru hluti þeirra fjölmörgu launaliða sem valda því að munur er á grunnlaunum og reglulegum launum. Umfangsmest í launaauka eru vaktaálagsgreiðslur. Í fyrri skýrslum, og í skilgreiningum Hagstofu, er munur grunnlauna og reglulegra launa skilgreindur sem álags og bónusgreiðslur.

Regluleg laun eru greidd mánaðarlaun fyrir umsaminn vinnutíma, hvort sem um er að ræða dagvinnu eða vaktavinnu. Þau eru umreiknuð í fullt starf ef greiddar stundir í dagvinnu eða vaktavinnu eru lægri en dagvinnuskylda. Meðtaldir í þessum launum eru hvers konar launaaukar, án tilfallandi yfirvinnu, sem gerð er upp á hverju útborgunartímabili.

Við útreikninga er hvorki tekið tillit til uppmælinga, ákvæðisgreiðslna, hlunninda, akstursgreiðslna né annarra óreglulegra greiðslna. Reglulegt tímakaup eru regluleg laun (hvort sem er dagvinna eða vaktavinna) á hverja greidda stund.

Við samanburð á reglulegum launum milli hópa þarf að hafa í huga að í störfum þar sem fastlaunasamningar eru algengir eða föst yfirvinna, þá

er ekki sérstaklega haldið utan um yfirvinnugreiðslur í launakerfum og eru þær greiðslur því hluti af reglulegum launum.

Regluleg heildarlaun eru regluleg laun að viðbættum tilfallandi yfirvinnulaunum. Ekki er tekið tillit til uppgjörs vegna uppmælinga, ákvæðisgreiðslna, hlunninda, akstursgreiðslna eða annarra óreglulegra greiðslna.

Óreglulegur launaauki er samsettur úr greiðslum sem ekki eru gerðar upp á hverju útborgunartímabili, s.s. uppgjör vegna uppmælinga, ákvæðisgreiðslur, hlunnindi, akstursgreiðslur eða aðrar óreglulegar greiðslur.

Heildarlaun eru regluleg heildarlaun að viðbættum óreglulegum launaauka sem ekki er gerður upp mánaðarlega, s.s. uppgjör vegna uppmælinga, ákvæðisgreiðslna, hlunnindi, akstursgreiðslur eða aðrar óreglulegra greiðslur.

Viðauki 3

Tafla V3.1: **Breytingar á reglulegu tímakaupi 2007-2021**

	ASÍ			BHM		BSRB			KÍ	
	Sveit	Ríki	Almenni	Sveit	Ríki	Sveit	Ríki	Almenni	Sveit	Ríki
2007	5,1%	5,8%	9,6%	8,4%	8,7%	4,9%	8,3%		4,0%	7,2%
2008	4,0%	17,8%	6,8%	6,3%	13,5%	5,4%	13,7%		19,4%	14,8%
2009	16,6%	2,3%	4,0%	6,9%	0,8%	12,1%	1,1%	7,3%	4,1%	0,4%
2010	2,7%	5,5%	5,3%	1,6%	2,2%	1,8%	4,8%	4,0%	1,1%	0,9%
2011	6,5%	5,3%	7,4%	7,0%	7,0%	5,8%	6,2%	6,3%	5,7%	7,5%
2012	5,4%	5,4%	5,8%	5,6%	6,0%	5,0%	4,8%	7,0%	4,6%	4,7%
2013	5,9%	10,8%	6,1%	5,1%	6,3%	5,4%	7,0%	5,5%	5,1%	4,3%
2014	9,8%	5,7%	5,6%	10,1%	6,3%	8,8%	5,0%	5,7%	12,5%	15,9%
2015	4,3%	7,2%	9,1%	1,9%	10,8%	4,7%	8,4%	9,9%	8,5%	18,2%
2016	14,4%	13,5%	10,9%	12,2%	12,5%	13,4%	12,9%	13,2%	8,7%	14,1%
2017	6,1%	7,5%	7,0%	7,0%	6,1%	6,6%	8,6%	11,0%	10,0%	3,8%
2018	5,9%	7,4%	6,5%	4,7%	6,3%	5,8%	8,3%	7,3%	4,8%	4,0%
2019	3,8%	3,7%	5,5%	4,4%	3,6%	3,5%	3,2%	3,8%	4,2%	3,1%
2020	13,3%	9,6%	6,8%	6,1%	5,9%	11,3%	8,0%	11,1%	3,7%	6,5%
2021	16,6%	14,7%	7,6%	13,1%	9,7%	14,9%	13,9%	9,1%	12,5%	5,6%

Tafla V3.2: **Breytingar á grunntímakaupi 2007-2021**

	ASÍ			BHM		BSRB			KÍ	
	Sveit	Ríki	Almenni	Sveit	Ríki	Sveit	Ríki	Almenni	Sveit	Ríki
2007	4,2%	5,5%	9,2%	6,9%	8,7%	4,6%	8,3%		3,9%	7,2%
2008	4,6%	17,0%	7,3%	5,6%	12,8%	5,2%	13,1%		19,5%	14,5%
2009	18,4%	4,0%	3,7%	7,7%	1,2%	13,9%	1,3%	7,5%	3,9%	0,6%
2010	2,2%	3,4%	4,9%	0,5%	2,1%	1,2%	2,9%	3,8%	1,0%	0,6%
2011	7,1%	5,9%	6,9%	8,7%	7,1%	7,3%	7,3%	7,4%	5,9%	7,5%
2012	4,8%	5,7%	6,0%	4,5%	6,2%	4,6%	5,8%	6,3%	4,6%	4,9%
2013	5,3%	7,2%	6,4%	4,9%	6,2%	5,4%	6,4%	5,6%	5,0%	4,4%
2014	8,9%	5,6%	5,6%	10,2%	6,4%	8,9%	5,2%	5,4%	12,7%	15,8%
2015	4,3%	7,4%	8,5%	1,4%	10,2%	4,6%	8,5%	9,9%	8,5%	18,2%
2016	14,1%	12,7%	10,8%	13,5%	12,7%	13,3%	13,2%	13,0%	8,7%	14,1%
2017	6,0%	6,8%	6,8%	7,5%	6,2%	6,3%	8,4%	9,8%	10,0%	3,9%
2018	5,4%	7,1%	6,3%	4,7%	6,0%	5,5%	7,9%	7,1%	4,6%	4,0%
2019	3,2%	2,9%	5,4%	4,4%	3,7%	3,2%	3,0%	3,9%	4,0%	3,0%
2020	11,8%	8,6%	6,6%	6,3%	5,8%	10,7%	7,7%	9,7%	3,3%	6,2%
2021	13,6%	13,7%	6,7%	12,6%	9,7%	13,2%	13,6%	8,5%	12,5%	6,0%

Tafla V3.3: *Vísitala breytinga reglulegs tímakaups 2006-2020 (2006=100)*

	ASÍ			BHM		BSRB			KÍ	
	Sveit	Ríki	Almenni	Sveit	Ríki	Sveit	Ríki	Almenni	Sveit	Ríki
2006	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0		100,0	100,0
2007	105,1	105,8	109,6	108,4	108,7	104,9	108,3		104,0	107,2
2008	109,3	124,7	117,0	115,3	123,4	110,5	123,1		124,2	123,0
2009	127,5	127,6	121,7	123,2	124,3	123,9	124,4		129,3	123,5
2010	130,9	134,6	128,2	125,1	127,1	126,2	130,3		130,8	124,7
2011	139,4	141,8	137,7	133,9	135,9	133,5	138,4		138,3	134,0
2012	146,8	149,4	145,6	141,5	144,1	140,1	145,1		144,6	140,2
2013	155,5	165,5	154,5	148,7	153,1	147,7	155,2		152,0	146,3
2014	170,8	175,1	163,2	163,7	162,7	160,7	162,9		171,0	169,6
2015	178,2	187,6	178,0	166,7	180,4	168,2	176,6		185,5	200,4
2016	203,9	212,9	197,4	187,1	202,9	190,7	199,4		201,6	228,6
2017	216,3	229,0	211,1	200,1	215,3	203,4	216,6		221,7	237,4
2018	229,1	246,1	224,8	209,5	228,7	215,1	234,5		232,3	246,8
2019	237,7	255,2	237,3	218,7	237,0	222,6	242,1		242,2	254,4
2020	269,4	279,6	253,4	232,0	251,1	247,8	261,5		251,0	270,9
2021	314,1	320,7	272,6	262,4	275,3	284,7	297,8		282,5	286,1

Tafla V3.4: *Vísitala breytinga grunntímakaups 2006-2020 (2006=100)*

	ASÍ			BHM		BSRB			KÍ	
	Sveit	Ríki	Almenni	Sveit	Ríki	Sveit	Ríki	Almenni	Sveit	Ríki
2006	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0		100,0	100,0
2007	104,2	105,5	109,2	106,9	108,7	104,6	108,3		103,9	107,2
2008	108,9	123,4	117,2	112,8	122,6	110,1	122,5		124,2	122,8
2009	129,0	128,4	121,5	121,5	124,1	125,3	124,0		129,1	123,5
2010	131,9	132,7	127,4	122,1	126,7	126,9	127,6		130,4	124,3
2011	141,2	140,5	136,2	132,7	135,7	136,1	136,9		138,1	133,6
2012	148,0	148,6	144,4	138,7	144,1	142,4	144,8		144,5	140,2
2013	155,8	159,3	153,7	145,4	153,0	150,1	154,1		151,7	146,3
2014	169,7	168,2	162,3	160,2	162,8	163,6	162,1		171,0	169,5
2015	176,9	180,7	176,2	162,4	179,4	171,1	175,8		185,5	200,3
2016	201,9	203,6	195,3	184,3	202,1	193,8	198,9		201,6	228,6
2017	214,1	217,5	208,6	198,0	214,6	206,0	215,7		221,7	237,5
2018	225,7	232,9	221,8	207,4	227,6	217,4	232,7		232,0	246,9
2019	233,0	239,8	233,7	216,6	235,9	224,4	239,7		241,4	254,4
2020	260,4	260,5	249,1	230,2	249,5	248,3	258,2		249,2	270,1
2021	295,7	296,1	265,7	259,2	273,7	281,2	293,4		280,4	286,2

Skýringar:

12 mánaða paraðar breytingar tímakaups nóvember 2006-2015. Frá 2016 meðaltal ársbreytinga tímakaups